

Slutrapport

Återrapportering av ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande projekt

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har kunnat genomföras med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå). Arbetet dokumenteras och efter insatsen lämnas en slutrapport till Brå.

Erfarenheterna från de olika projekten är många gånger intressanta för andra som arbetar med brottsförebyggande arbete och därför publicerar Brå ett urval av rapporterna på myndighetens webbplats.

För sakuppgifter och slutsatser står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/lokaltarbete

Mobbning och utsatthet på Internet

- En studie bland skolelever i Örebro kommun

Örebro Competencia Utbildning
Joakim Collgård
Ari Hyvönen Berg

Sammanfattning

Vi har gjort en undersökning om ungdomars Internetvanor samt deras eventuella utsatthet på nätet. Syftet med undersökningen har varit:

1. En kartläggning av ungdomars Internetvanor.
2. Erhålla en bild av ungdomars utsatthet på Internet.
3. Få kunskap om vilka faktorer som påverkar ungdomars utsatthet på nätet.

Vi har gjort en enkät riktad till Örebro kommuns nior samt tvåor på gymnasiet (se bifogad bilaga). Den sammanlagda populationen i vår studie är 1167 respondenter.

Vår undersökning visar att ungdomar är mycket aktiva på Internet, ca 50 % tillbringar 1-3 timmar om dagen på Internet. Hela 25 % tillbringar mer än 3 timmar om dagen på Internet vilket måste anses vara en stor del av deras sociala liv. Av de aktiviteter man gör är chatta, söka information på nätet samt spela spel de dominerande. Vi ser en viss könsskillnad vad gäller tid där speciellt killarna i nian har en klar övervikt på att använda Internet mer än 3 timmar per dag. Vad gäller aktiviteter är tjejerna klart överrepresenterade på aktiviteten chatta.

När det gäller utsatthet på Internet är det ca 30% som anger att de upplevt något negativt under det senaste året. Den siffran är relativt konstant över våra två ålderskategorier. Av dem som blivit utsatta på Internet ser vi att bland niorna är killarna klart överrepresenterade men att det väger över till en liten övervikt för tjejerna när man når gymnasiet. Chat och Communitys anges som de vanligaste platserna man blivit utsatt på.

Killarna är mest utsatta för hot och förolämpning medan tjejerna uppger att de blivit lurade. Vi ser ett starkt samband mellan tid och utsatthet på nätet, ju mer man är på nätet desto mer tenderar man att bli utsatt.

När det gäller konsekvenserna av att ha blivit utsatt på nätet uppger man att man blivit ledsen, rädd och även stannat hemma från skolan. Det vanligaste är att man vänder sig till kompisar och föräldrar för att prata om det man upplevt, skolan har en försvinnande liten roll för de utsatta.

Det finns stora likheter över åldrarna i vår studie med det stora undantaget att niorna tenderar att stanna hemma till en betydligt större grad än eleverna i åk. två på gymnasiet när de blivit utsatta på nätet.

Innehållsförteckning	Sid
1. Inledning	1
1.1 Syfte	
1.2 Definition av nätmobbning	
1.3 Forskningsläge	
2 Metod	2
2.1 Enkät med pilotstudie	
2.2 Urval	
2.3 Bortfall	
2.4 Datainsamling	
2.5 Reliabilitet & validitet	
3. Resultatredovisning:åk 9 i Örebro kommun	3
3.1 Skillnader mellan kön:åk 9	
3.1.1 Kön och Internetvanor-Tid	
3.1.2 Kön och Internetvanor-Aktivitet	
3.2 Populationen med negativa upplevelser	
3.2.1 Korrelation neg. upplevelser relaterat till kön och aktivitet	
3.2.2 Korrelation neg. upplevelser relaterat till tid	
3.2.3 Korrelation neg. upplevelser och mobbing real Life	
4. Resultatredovisning:Gymnasiet åk 2 i Örebro kommun	9
4.1 Skillnader mellan kön:gymnasiet	
4.1.1 Kön och Internetvanor-Tid	
4.1.2 Kön och Internetvanor-Aktivitet	
4.2 Populationen med negativa upplevelser	
4.2.1 Korrelation neg. upplevelser relaterat till kön och aktivitet	
4.2.2 Korrelation neg. upplevelser relaterat till tid	
4.2.3 Korrelation neg. upplevelser och mobbing real Life	
5. Jämförelse mellan Gymnasiet och högstadiet	15
7. Litteraturförteckning	15
Bilaga 1: Enkät	

1 Inledning

I ett historiskt perspektiv talar man ibland om viktiga tekniska revolutioner som medfört stora samhälleliga omdaningar. Framställt kort kan man säga att järnplögen gav jordbrukssamhället, Spinning Jenny och ångkraften gav oss industrisamhället och nu är vi inne i en tredje stor samhällsförändring med datorn i centrum. I dagens moderna samhällsliv har datorn och datoranvändning kommit att bli central för såväl arbetsliv som fritidsliv. För ungdomar, som generellt sett har lättare för adaptation till nya tekniker, är datoranvändningen minst sagt, en central företeelse i det sociala livet. Ny teknisk utveckling leder till nya sociala arenor för kommunikation och nya former för social interaktion. Vi vill med denna undersökning göra en kartläggning över ungdomars datorvanor med fokus på eventuell utsatthet på dessa nya sociala arenor som datoranvändning/Internet medför.

1.1 Syfte

Vårt syfte kan formuleras på följande vis:

4. En kartläggning av ungdomars Internetvanor.
5. Erhålla en bild av ungdomars utsatthet på Internet.
6. Få kunskap om vilka faktorer som påverkar ungdomars utsatthet på nätet.

1.2 Definition av nätmobbning:

Nätmobbing eller e-mobbing är den form av mobbing som sker med hjälp av tekniken det vill säga via sms, chatt, mail, snabbmeddelanden i olika kompisprogram och inlägg i gästböcker. Till sitt innehåll skiljer sig inte nätmobbing från den mobbing som sker ansikte mot ansikte, men den som mobbar har nu lättare att dölja sin identitet och den som blir mobbad får ingen frizon. Det kan dyka upp tråkiga meddelanden varje gång datorn slås på, såväl i skolan som hemma. (Källa: www.skolutveckling.se)

Själva begreppet *mobbing* är inte en juridisk term. Det gör att ingen kan dömas för mobbing i Sverige. Dock är det självklart att mobbingen i sig ofta är ett brott mot lagen. De vanligaste brottsrubriceringarna i brottsutredningar som har ”prägel” av mobbningsfall är förtal, förolämpning och olaga hot. Beroende på hur grova dessa brott bedöms vara av rättsväsendet varierar straffen från böter till fängelse i högst fyra.

1.3 Forskningsläge

Det finns väldigt lite forskning som är gjord på området. En som forskat i ämnet är psykologen Marilyn Cambell vid Queensland University of Technology i Australien. Hon ser nätmobbingen som mycket allvarligare än den mer traditionella mobbingen av flera skäl. Ett är anonymiteten som gör att mobbingen blir grövre. Ett andra är att det skrivna ordet har en tyngd jämfört med det sagda ordets: detta tack vare dess varaktighet. Det tredje skälet enligt Cambell är att det blir omöjligt för den drabbade att finna en fristad, vilket leder till en isolering som i längden kan vara ohållbar.

Om nätmobbingens omfattning har en studie gjorts av forskaren Qing Li vid universitetet i Calgary. Hon kom fram till att av sjundeklassarna i en stad i Canada hade 23 procent blivit trakasserade *minst* tio gånger över nätet. Någon liknande kartläggning har inte gjorts i

Sverige. BRIS har skrivit en rapport om hur många som ringer till dem med den här problematiken. De har då konstaterat att de samtal som handlar om nätmobbning ökar stadigt.

2 Metod

2.1 Enkät med pilotstudie

För att besvara studiens syfte så använde vi oss av en enkätstudie. Vi gjorde först ett flertal pilotenkäter och provade oss fram till den slutgiltiga enkäten (se bilaga).

Vid utformningen av enkäten har vi koncentrerat på att den ska vara:

- ✓ Följebrevet ska vara lättförståelig, ha ett positivt tonläge samt vara informativ.
- ✓ Instruktionerna ska vara tydliga.
- ✓ Gott om utrymme mellan frågorna.
- ✓ Formalia ska vara enhetlig.
- ✓ Rätt ordningsföljd på frågorna. Starta med konkreta och lättbesvarade frågor och efterhand gå över till mer komplicerade områden (Bell, 2000, s. 110).

Vi valde att ställa så kallade skuggfrågor för att komma åt samma typ av frågeställning (utsatthet på nätet); vi frågade både om personen själv varit utsatt (fråga 5) och på vilket sätt (6) och formen (7) samt om man känner någon som blivit utsatt (13) och om man känner till någon som utsatt någon annan person (14) och slutligen om man själv utsatt någon annan (15). Alla dessa frågor syftar till att komma åt utsatthet på nätet överlag och det visade sig, som vi trodde, att man ibland svarade negativt på frågan om man blivit utsatt på nätet (5) samtidigt som man angav att man blivit utsatt via exempelvis e-mail.

2.2 Urval

Urvalet består av elever i årskurs 9 på de kommunala grundskolorna i Örebro kommun och årskurs 2 på de kommunala gymnasieskolorna i Örebro kommun.

Urvalet av årskurserna gjordes för att se om det är någon skillnad i resultatet mellan högstadiet och gymnasiet. Även om skillnaden bara är två år mellan elevgrupperna är det en avsevärd skillnad mellan de två åldersgruppernas sociala utveckling.

Antalet grundskolor som fick erbjudandet att delta i enkäten var 13 stycken. Det innebär att 1409 elever fick erbjudandet att vara med. Vi fick svar från 571 elever på grundskolan.

Således är P (Populationen) = 571 för grundskolan

Antalet gymnasieskolor som fick erbjudandet om att delta i enkäten var sju till antalet. Således fick 1976 elever erbjudandet att delta. 596 elever besvarade enkäten av gymnasieeleverna.

Således är P (Populationen) = 596 för gymnasieskolan.

2.3 Bortfall

Det bortfall vi har i vår studie beror till största delen på att vissa skolor av olika anledningar valt att inte delta i undersökningen. Sedan är det självklart att en del elever var sjuka, på praktik, lediga o.s.v. den dagen som klassen skulle fylla i enkäten. Trots bortfallet har undersökningen en population på totalt 1167 respondenter.

2.4 Datainsamling

För att sammanställa enkäterna och göra statistiskt korrekta slutsatser och härledningar har vi använt oss av dataprogrammet SPSS. Det ger möjligheter att samköra variabler mot varandra.

2.5 Reliabilitet & validitet

Reliabiliteten anger tillförlitligheten i en undersökning, om man upprepade undersökningen skulle man få liknande resultat (oavsett vem som utför den). I vår undersökning har vi lämnat ut uppgifter till motsvarande klassföreståndare att genomföra enkäten under lektionstid. Huruvida det skett enligt våra föreskrifter kan vi ej kontrollera men vi utgår från lärarnas professionalitet att sköta det klanderfritt.

Validiteten handlar om att mäta det man avser att mäta. I vårt fall exempelvis att respondenterna uppfattar frågan på det vis som enkätförfattarna avser. Här finns naturligtvis inga vattentäta skott men utifrån våra pilotenkäter fick vi fram frågor som vi tyckte att respondenterna uppfattade på samma vis som oss.

Vid utformandet av enkäten använde vi oss av två pilotenkäter där elever fick ge sina synpunkter på enkäten. De punkter (Bell, 2000) som vi ville ha respons på var:

- Var det för tidskrävande att svara på enkäten?
- Upplevde du instruktionerna som lättförståeliga?
- Var det någon fråga som inskränkte på din personliga integritet?
- Lämnade frågorna något utrymme till missförstånd?
- Hur uppfattas layouten?
- Svarar frågorna på uppsatsens syfte?

Pilotstudien medförde att några smärre korrigeringar gjordes i både följebrevet och i enkäten.

3. Resultatredovisning: åk 9 i Örebro kommun

Nedan följer resultatet från enkäterna i tabellform för åk 9 i Örebro kommun. Kommentarer till resultaten finner du i slutet av kapitlet.

Tabell 1. Hur lång tid eleven i åk 9 tillbringar på Internet om dagen. Andel av elever i %. Population=571

Mindre än en timme om dagen	21.4 %
1-3 timmar om dagen	52.7 %
Mer än 3 timmar om dagen	26.0 %

Tabell 2. Dessa aktiviteter gör eleven i åk 9 på Internet. Andel elever i %. Population=571

Chatta	84.4 %
Söka information till skolarbeten	57.8 %
Surfa för nöjes skull	52.7 %
Spela spel	46.2 %
Vara på communities	38.0 %
Söka efter annan information	23.3 %
Mejla	20.7 %
Övrigt	21.4 %

Tabell 3. Andel elever i åk 9 som anser sig vara aktiva på Internet? Population=571

Aktiva	80.2 %
Ej aktiva	18.2 %

Tabell 4. Så kända anser sig eleverna i åk 9 vara på Internet. De har svarat på en skala 1-10 där 1 är okänd och 10 är mycket känd. Population=571

Anser sig hamna på 1-5 på skalan	72.6 %
Anser sig hamna på 6-10 på skalan	27.4 %

Tabell 5. Andel elever i åk 9 som upplevt något negativt på Internet det senaste året. Population=571

Upplevt negativt	31.3 %
Ej upplevt negativt	68.7 %

Tabell 6. Dessa negativa typer av upplevelser har eleverna i åk 9 haft på Internet det senaste året? Andel elever i %. Population=571

Förolämpning	14.4 %
Hot	11.0 %
"lurad"	9.6 %
Någon har lagt ut bilder/filmer mot din vilja	7.7 %
Ryktesspridning	6.7 %
Ngn har använt din identitet	4.4 %
Utfrys	3.5 %
Övrigt	2.8 %

Tabell 7. Inom följande aktiviteter har eleverna i åk 9 blivit utsatta på Internet: Population=571

Chatt	17.9 %
Community	11.4%
Blogg	4.6 %
E-post	3.3 %
Övrigt	5.4 %

Tabell 8. Följande konsekvenser har de negativa upplevelserna medfört för eleverna i åk 9. Population=571

Hemma från skolan	17.3 %
Ledsen	9.3 %
Rädd	3.5 %
Utfrysst	2.5 %
Övrigt	10.0 %

Tabell 9. Vem har du pratat med om att du blivit utsatt? Population=571

Kompis	15.2 %
Förälder	5.3 %
Syskon	3.3 %
Skolpersonal	1.9 %

Tabell 10. Så många i åk 9 har gjort en polisanmälan om att de blivit utsatta på Internet. Population=571

Gjort en polisanmälan	2.5 %
EJ gjort en polisanmälan	97.5 %

Tabell 11. Så många i åk 9 vet vem det är som utsatt dem. Population=571

Vet vem det är som utsatt dem	17.5 %
Vet EJ vem det är som utsatt dem	82.5 %

Tabell 12. Så stor andel av eleverna i åk 9 har varit mobbad eller hotad i "Real Life" det senaste året. Population=571

Ja	9.3 %
Nej	90.7 %

Tabell 13. Andel i åk 9 som känner någon som utsatt någon för följande det senaste året? Population=571

Ryktesspridning	16.3 %
Förolämpning	16.8 %
Hot	16.1 %
Lagt ut bilder/film mot dess vilja	14.5 %
"lurat"	12.4 %
Utfrysning	8.8 %
Använt annans identitet	5.8 %
Övrigt	3.3 %

Tabell 14. Andel elever i åk 9 som känner någon som blivit utsatt för något av följande det senaste året: Population=571

Ryktesspridning	18.0 %
Förolämpning	17.7 %
Hot	17.5 %
Lagt ut bilder/film mot dess vilja	15.1 %
"lurat"	12.4 %
Utfrysning	9.3 %
Använt annans identitet	4.6 %
Övrigt	3.0 %

Tabell 15. Andel elever som utsatt någon för följande det senaste året: Population=571

Förolämpning	10.3 %
"lurat"	7.7 %
Hot	7.2 %
Ryktesspridning	5.1 %
Lagt ut bilder/film mot annans vilja	4.7 %
Utfrysning	4.4 %
Använt annans identitet	2.6 %
Övrigt	2.5 %

Tabell 16. Andel av åk 9 elever som tycker att det finns för lite kontroll/vuxennärvaro på Internet: Population=571

EJ för lite kontroll/vuxennärvaro	70.3 %
för lite kontroll/vuxennärvaro	29.7 %

Tabell 17. Andel elever i åk 9 som anser att det är lättare att vara elak mot någon på nätet för att du slipper stå öga mot öga med personen och att du kan vara anonym: Population=571

Enklare vara elak på Internet	72.0 %
EJ enklare vara elak på Internet	28.0 %

Kommentarer

Vi kan konstatera att Internet upptar en stor del av ungdomarnas tid. I åk 9 tillbringar 78 % mer än en timme på Internet per dag. 26 % anger att de tillbringar mer än 3 timmar om dagen. Elevernas sysselsättning på Internet domineras av chattande, dvs. att de konverserar med varandra över nätet. Över hälften uppger att de söker information som har med skolan att göra.

På frågan om de anser sig vara aktiva på Internet svarar 80 % att så är fallet. Däremot är de få som anser sig vara kända på Internet. Det visar att ungdomar ofta upplever Internet som en arena där de är relativt anonyma.

Att de tillbringar mycket tid på nätet väcker också frågan om de upplevelser de erhåller. På frågan om de blivit utsatta för något negativt på nätet svarar 31.3 % att så är fallet. De vanligaste negativa upplevelserna är förolämpning och hot. 11 % av alla (P=571) har uppgivit att de blivit hotade. Andra negativa upplevelser är ryktesspridning och att någon lägger ut bilder/filmer emot ens vilja. På frågan om ungdomarna upplevt att de blivit mobbade "In Real Life" uppger 9.3 % att så är fallet.

Konsekvenserna för dem som blivit utsatta är ofta allvarliga. 17.3 % av hela populationen (P=571) har uppgivit att de stannat hemma från skolan pga. av trakasserier på nätet. Det gör att mer än varannan som haft negativa upplevelser har undvikit att gå till skolan som en följd av händelsen.

Nästan en tredjedel av eleverna i åk 9 har blivit utsatta på Internet. Dock väljer inte ungdomarna att prata med någon vuxen om problemet. Istället pratar man med en kompis.

Att eleverna tar upp problemet med lärare är ytterst sällsynt: endast 1.9 % har pratat med någon av skolans personal om detta.

Att ungdomar inte vill ha mer kontroll på nätet visar det faktum att 70 % anser att det INTE är för lite vuxenkontroll.

3.1 Skillnader mellan kön: åk 9

Vi har valt att göra en uppdelning mellan könen för att se om det finns några skillnader mellan tjejers och killars Internetvanor och upplevelser på Internet

3.1.1 Kön och Internetvanor - Tid

Tabell 18. Tid som ungdomar i åk 9 tillbringar på Internet uppdelat efter kön

Tid på Internet	Andel av Killar i %	Andel av Tjejer i %
Mindre än en timme om dagen	16.8 %	26.5 %
1-3 timmar om dagen	49.5 %	56.1 %
Mer än 3 timmar om dagen	33.7 %	17.4 %

Ovanstående tabell visar att killar tillbringar betydligt mer tid på Internet än vad tjejer gör: mer än 1/3 av killarna är ute på nätet mer än tre timmar om dagen. Motsvarande siffra för tjejerna är att knappt 1/6 är på Internet mer än en timma om dagen.

3.1.2 Kön och Internetvanor - Aktivitet

Det finns tydliga skillnader på vilka aktiviteter som tjejer och killar gör på Internet. Av de killar i åk 9 som besvarat enkäten har 70.5 % uppgivit att de spelar spel på nätet. Motsvarande siffra för tjejer är 29.5 %.

Tjejer är klart överrepresenterade på communities: 58.5 % av tjejerna är aktiva på communities medan motsvarande siffra är 41.5 % för killarna

Chattar och mailar gör tjejerna och killarna ungefär i samma utsträckning: varannan kille och tjej chattar på nätet.

Att använda Internet till att leta information till skolarbeten är det ungefär hälften av ungdomarna i åk 9 som gör: 47.7 % av killarna och 52.3 % av tjejerna.

3.2 Populationen med negativa upplevelser

Nedan finns en redogörelse av de som uppgivit att de haft negativa upplevelser på Internet för grundskoleelever i årskurs nio. Faktorer som vi korrelerat till är kön, tid, aktivitet och mobbad i Real Life.

3.2,1 Korrelation neg. upplevelser relaterat till kön och aktivitet

Av eleverna i årskurs 9 har 176 personer uppgivit att de haft negativa upplevelser på Internet. Fördelningen mellan könen är enligt följande:

Killar	106	(35.2 %)
Tjejer	70	(26.8 %)

Det finns även skillnader mellan typer av negativa upplevelser. Killarna är kraftigt överrepresenterade när det gäller hot och förolämpningar: det är drygt dubbelt så vanligt bland killar jämfört med tjejer.

Bland tjejerna är det vanligast att de har blivit lurade: dubbelt så många tjejer har uppgivit att de blivit lurade jämfört med killarna.

Ryktesspridning, att någon lagt ut bilder mot ens vilja och användande av annans identitet, är jämnt fördelat mellan könen.

Beträffande var på Internet ungdomarna har blivit utsatta finns det tydliga skillnader mellan könen. Av de 70 tjejer som svarat att de haft negativa upplevelser har över hälften (37 tjejer) redovisat att de negativa upplevelserna har erhållits på någon typ av community. 45 av de tjejer som haft negativa upplevelser har erhållit dessa på någon chatt. Observera att tjejerna kan ha uppgivit flera ställen på Internet där de haft negativa upplevelser. Bland killarna har 57 av de 120 som haft negativa upplevelser drabbats på någon community. Flera killar (20 st) har också uppgivit att blivit förolämpade eller hotade när de spelat spel på Internet.

3.2.2 Korrelation neg. upplevelser relaterat till tid

Vi har tittat på om det finns något samband mellan dem som haft negativa upplevelser på Internet och den tid som de tillbringar på Internet.

Av dem som tillbringar mindre än en timme på Internet har 17.6 % negativa upplevelser. Av dem som är 1-3 timmar på Internet så har 30 % uppgivit att de haft negativa upplevelser. Slutligen har 44.1 % av dem som är på Internet mer än tre timmar om dagen haft negativa upplevelser på nätet.

Dessa siffror visar att det finns ett klart samband mellan tid på nätet och risken att utsättas för negativt på Internet.

3.2.3 Korrelation neg. upplevelser och mobbing real Life

Av de ungdomar i åk 9 som deltagit i undersökningen har 9.3 % svarat att de blivit mobbade "in Real Life". Motsvarande siffra negativa upplevelser på Internet är 31.3 %. En klar majoritet av de som blivit mobbade "in Real Life" har också upplevt negativa upplevelser på Internet: 3/4 av de som upplevt mobbing har också upplevt detta på Internet.

När vi plockat ut de personer som upplevt något negativt på Internet så framkommer det att en stor andel av dem också blivit mobbade "in Real Life". 33 % av dem med negativa

upplevelser på Internet har också blivit mobbade ”in Real Life”. De är således en kraftig överrepresentation bland de med negativa upplevelser på nätet och mobbade i det verkliga livet.

4. Resultatredovisning: Gymnasiet åk 2 i Örebro kommun

Nedan följer resultatet från enkäterna i tabellform för åk 2 Gymnasiet i Örebro kommun. Kommentarer till resultaten finner du i slutet av kapitlet.

Tabell 19. Hur lång tid eleven i Gym åk 2 tillbringar på Internet om dagen. Andel av elever i %. Population=596

Mindre än en timme om dagen	29.6 %
1-3 timmar om dagen	48.1 %
Mer än 3 timmar om dagen	22.3 %

Tabell 20. Dessa aktiviteter gör eleven i Gym åk 2 på Internet. Andel elever i %. Population=596

Spela spel	38.4 %
Chatta	81.5 %
Mejla	32.9 %
Surfa för nöjes skull	66.6 %
Söka information till skolarbeten	61.2 %
Söka efter annan information	32.7 %
Vara på communities	45.3 %
Övrigt	22.7 %

Tabell 21. Andel elever i Gym åk 2 som anser sig vara aktiva på Internet? Population=596

Aktiva	77.4 %
Ej aktiva	22.6 %

Tabell 22. Så kända anser sig eleverna i Gym åk 2 vara på Internet. De har svarat på en skala 1-10 där 1 är okänd och 10 är mycket känd. Population=596

Anser sig hamna på 1-5 på skalan	79.4 %
Anser sig hamna på 6-10 på skalan	20.6 %

Tabell 23. Andel elever i Gym åk 2 som upplevt något negativt på Internet det senaste året. Population=596

Upplevt negativt	29.7 %
Ej upplevt negativt	70.3 %

Tabell 24. Dessa negativa typer av upplevelser har eleverna i Gym åk 2 haft på Internet det senaste året? Andel elever i %. Population=596

Förolämpning	15.4 %
Hot	9.7 %
Ryktesspridning	9.7 %
Någon har lagt ut bilder/filmer mot din vilja	9.6 %
”lurad”	8.4 %
Ngn har använt din identitet	6.4 %
Utfrys	3.9 %
Övrigt	0.5 %

Tabell 25. Inom följande aktiviteter har eleverna i Gym åk 2 blivit utsatta på Internet. Population=596

Chatt	16.8 %
Community	13.6%
Övrigt	6.7 %
E-post	3.7 %
Övrigt	6.7 %

Tabell 26. Följande konsekvenser har de negativa upplevelserna medfört för eleverna i Gym åk 2. Population=596

Ledsen	10.4 %
Rädd	3.5 %
Hemma från skolan	2.7 %
Utfrost	2.2 %
Övrigt	13.1 %

Tabell 27. Vem har eleven pratat med om att denne blivit utsatt? Population=596

Kompis	16.4 %
Förälder	6.9 %
Syskon	2.9 %
Skolpersonal	1.8 %

Tabell 28. Så många av eleverna i Gym åk 2 har gjort en polisanmälan om att de blivit utsatta på Internet. Population=596

Gjort en polisanmälan	1.5 %
EJ gjort en polisanmälan	98.5 %

Tabell 29. Så många i av eleverna i Gym åk 2 vet vem det är som utsatt dem. Population=596

Vet vem det är som utsatt dem	17.3 %
Vet EJ vem det är som utsatt dem	82.7 %

Tabell 30. Så stor andel av eleverna i Gym åk 2 har varit mobbad eller hotad i "Real Life" det senaste året. Population=596

Ja	8.9 %
Nej	90.1 %

Tabell 31. Andel i Gym åk 2 som känner någon som utsatt någon för följande det senaste året. Population=596

Förolämpning	19.3 %
Ryktesspridning	17.6%
Lagt ut bilder/film mot dess vilja	14.8 %
Hot	12.2 %
"lurat"	11.9 %
Utfrysning	9.9 %
Använt annans identitet	6.0 %
Övrigt	3.9 %

Tabell 32. Andel elever i Gym åk 2 som känner någon som blivit utsatt för något av följande det senaste året. Population=596

Ryktesspridning	20.1 %
Förolämpning	19.0 %
Lagt ut bilder/film mot dess vilja	18.1 %
Hot	12.8 %
"lurat"	11.7 %
Utfrysning	9.6 %
Använt annans identitet	7.0 %
Övrigt	2.7 %

Tabell 33. Andel elever i Gym åk 2 som utsatt någon för följande det senaste året. Population=596

Förolämpning	8.9 %
"lurat"	8.1 %
Ryktesspridning	5.5 %
Lagt ut bilder/film mot annans vilja	5.4 %
Hot	5.0 %
Utfrysning	3.9 %
Använt annans identitet	3.2 %
Övrigt	5.0 %

Tabell 34. Andel av Gym åk 2 elever som tycker att det finns för lite kontroll/vuxennärvaro på Internet. Population=596

För lite kontroll/vuxennärvaro	34.7 %
EJ för lite kontroll/vuxennärvaro	65.3 %

Tabell 35. Andel elever i Gym åk 2 som anser att det är lättare att vara elak mot någon på nätet för att du slipper stå öga mot öga med personen och att du kan vara anonym. Population=596

Enklare vara elak på Internet	79.7 %
EJ enklare vara elak på Internet	20.3 %

Kommentarer

Ungdomar tillbringar en relativt stor tid på Internet. Ca 70 % av ungdomarna tillbringar en timme eller mer på Internet. Det får anses vara en relativt stor del av deras arbets-/fritidsliv och därmed utgöra en viktig arena för social interaktion.

Av de olika former för kommunikation som Internet erbjuder är chattande den i särklass viktigaste för ungdomarna, över 80 % chattar. Sedan följer att 66% surfar, 61% söker information till skolarbete, 45% tillbringar tid på communities, 38% spelar spel, 33% mejlar, 33% söker annan information.

En relativt stor del av ungdomarna, ca 70%, anser sig vara aktiva på Internet. Men Internet är en förhållandevis anonym arena för social interaktion: 80 % anser sig vara mindre kända på Internet (skala 1-5). 20 % anser sig vara mer kända på internet (skala 6-10) och en liten del, ca 5 % anser sig mycket kända på Internet (skala 10).

Ca 30 % anger att de upplevt något negativt på Internet det senaste året. Det visar att Internet är en relativt riskfylld social arena för interaktion för ungdomar. Den vanligaste typen av negativ upplevelse är att man blivit förolämpad, ca 15 %, sedan följer ryktesspridning, hot samt att någon lagt ut ens bilder/film mot ens vilja med vardera ca 10 % på alla dessa tre typer.

Vad gäller var man blivit utsatt på Internet är chattandet det som de flesta angett, ca 17 % därefter följer communities ca 14 %.

När de blivit utsatta uppger 10 % att de blivit ledsna, 3,5 % att de blivit rädda, 2,7 % att de stannat hemma från skolan och 2,2 % att de känt sig utfrysta.

Det är i första hand kompisar man vänder sig till för att prata med när man blivit utsatt. 16 % har valt att prata med kompis om det man upplevt negativt på internet, sedan följer förälder 7 %, syskon 3 % och skolpersonal 2 %. Det får väl anses vara anmärkningsvärt att skolan har sådan liten roll i att bearbeta ungdomarnas utsatthet på nätet.

Få av dem som blivit utsatta polisanmäler, 1,5 % av ungdomarna har gjort en anmälan till polisen även om de ofta har kännedom vem som utsatt dem, 17 % har kännedom om vem det är som utsatt dem.

9 % uppger att de varit mobbade eller blivit hotade i Real Life det senaste året. Det är alltså ca tre gånger större risk att bli utsatt på nätet än i verkliga livet.

Av de tillfrågade ungdomarna var det ca en tredjedel som tycker det finns för lite vuxenkontroll på Internet. Nästan 80% tycker det är enklare att vara elak på nätet.

4.1 Skillnader mellan kön: Gymnasiet

Vi har nedan undersökt om det finns några skillnader mellan könen när det gäller aktiviteter och upplevelser på Internet.

4.1.1 Kön och Internetvanor - tid

Tabell 36. Kön och Internet vanor

Tid på Internet	Andel av Killar i %	Andel av Tjejer i %
Mindre än en timme om dagen	19 %	40 %
1-3 timmar om dagen	46 %	50 %
Mer än 3 timmar om dagen	35 %	10 %

Om man lägger ihop de två kategorierna 1-3 timmar och mer än 3 timmar om dagen får vi en klar överrepresentation för killarna; 81% mot tjejernas 60%. Att killarna är klart överrepresenterade på över 3 timmar kan ses utifrån deras överrepresentation på en mycket tidskrävande aktivitet, spela spel, där fördelningen är 72-28%.

4.1.2 Kön och Internetvanor – aktiviteter (killar/tjejer)

När det gäller de övriga aktiviteterna förutom spel: chatta, maila, annan info och communities så är det rätt jämt fördelat över könen mellan spannet 45-55%. De aktiviteter som har något större könsskillnad är info till skolarbete 43-57% och surfa 57-43%. Sedan finns det en tydlig överrepresentation på kategorin övrigt 69-31%.

4.1.3 Kön och negativa upplevelser

Av dem som upplevt något negativt på nätet är det mycket jämn könsfördelning 49,7-50,3%. Sedan skiljer det i var man blivit utsatt, den största skillnaden är på bloggar där tjejer är klart överrepresenterade, 68%, sedan följer övrigt (man kan tänka sig att spel är en viktig arena här) där killar är klart överrepresenterade, 66%. Det finns också en tydlig skillnad vad gäller communities där tjejer är mer utsatta, 43-57%. På chatten är det mer jämnt fördelat, 53-47%.

4.2 Populationen med negativa upplevelser

Nedanför en reogörelse av de som uppgivit att de haft negativa upplevelser på internet för gymnasieelever i årskurs två. Faktorer som vi korrelerat till är kön, tid, aktivitet och mobbad i Real Life.

4.2.1 Korrelation negativa upplevelser relaterat till kön och aktivitet

144 svarade jakande på frågan om de upplevt något negativt på Internet, av dessa är det 67 killar och 77 tjejer vilket gör en skillnad på 14,9% mer för tjejerna.

När det gäller vad man blivit utsatt för ser det ut på följande vis: ryktesspridning har en jämn fördelning (5/5) likaså att någon använt ens identitet (3/3). Om vi lägger ihop det som skiljer, hot och lurad, så ser vi att killarna är mer utsatta (13/7) och tvärtom om vi lägger ihop förolämpad och lägga ut ens bilder är tjejerna mer utsatta (13/20). (Eftersom inte alla valt att ange hur de blivit utsatta kan vi bara uttala oss om de som valt att göra det).

När det gäller könsfördelningen relaterat till vad man gör på Internet ser det ut på följande vis: chatta, mejla och surfa tillsammans fördelar sig relativt jämnt (109/120) men sedan skiljer sig att spela spel (25/6) där killarna är mångfalt fler än tjejerna och tvärtom vad gäller communities där tjejerna är mer dubbelt så många som killarna (16/34). En försiktig slutsats är därmed att tjejer blir till stor del utsatta på communities och killar när de spelar spel.

4.2.2 Korrelation negativa upplevelser relaterat till tid

Vi har tittat på om det finns något samband mellan dem som haft negativa upplevelser på Internet och den tid som de tillbringar på Internet.

Av dem som tillbringar mindre än en timme på Internet har 17 % negativa upplevelser. Av dem som är 1-3 timmar på Internet så har 33 % uppgivit att de haft negativa upplevelser. Slutligen har 39 % av dem som är på Internet mer än tre timmar om dagen haft negativa upplevelser på nätet.

Dessa siffror visar att det finns ett klart samband mellan tid på nätet och risken att utsättas för negativt på Internet.

4.3 Korrelation negativa upplevelser relaterat till Real Life

En anmärkningsvärd slutsats är att man är tre gånger så utsatt på nätet som social arena för interaktion än i Real Life, ca en tredjedel av våra ungdomar säger sig ha varit utsatta för negativa upplevelser på nätet gentemot endast en tiondel har varit mobbade i Real Life.

Av dem som blivit mobbade i Real Life så är det ca två tredjedelar (64%) som också upplevt något negativt på nätet. Eller omvänt, av dem som upplevt något negativt på nätet är 27% också utsatta i Real Life. Det föreligger således en relativt stark korrelation mellan olika typer av utsatthet oavsett social arena.

5. Jämförelse mellan gymnasiet och åk 9

När det gäller hur mycket tid man tillbringar på Internet så visar det sig att ungdomarna fortsätter vara relativt aktiva på nätet men att det modereras något; fler är mindre än en timme på nätet i gymnasiet jämfört med niorna (21% respektive 30%). Samtidigt minskar kategorin med 3 timmar eller mer från högstadiet till gymnasiet från 26% till 22%. Gymnasieeleverna har alltså en något mer moderat tidsförbrukning på nätet än niorna.

Vad gäller aktiviteterna på nätet så minskar spela spel (relativt mycket, från 46% till 38%) samt chattande samtidigt som att mejla, söka information för skolarbete samt söka annan information ökar. Gymnasieeleverna börjar således använda Internet mer som ett arbetsverktyg för sina studier än de yngre niorna.

Gymnasieeleverna anser sig också mindre aktiva än niorna, även om det är marginellt; från 80% till 77% och de anser sig också mindre kända 79% till 73%.

På frågan om de upplevt något negativt på nätet minskar det, om än mycket marginellt, från 31,3% för niorna till 29,7% för gymnasieeleverna.

Vad eleverna blivit utsatt för så är mönstren förvånansvärt lika, vilket påvisar att det finns en kontinuitet i beteendet på nätet, man utsätts/utsätter varandra för ungefär samma saker för båda våra ålderskategorier. Samma sak gäller var man blivit utsatt, mönstren följer med upp i gymnasieåldern och chat och community är de två platserna som de flesta anger de blivit utsatta på.

När det gäller konsekvenser som de negativa upplevelsorna på nätet medfört är mönstret nästan identiska över åldersgränserna, de blir ledsna, rädda och känner sig utfrysna i samma grad. Dock skiljer sig en kategori markant: i vilken grad man stannar hemma från skolan; på gymnasiet är det bara 3% medan hela 17% för niorna. Det är alltså en relativt stor andel av frånvaro för niorna som kan förklaras utifrån att de blivit utsatta på nätet.

På samma sätt följer även mönstren över åldersgränserna vad gäller vem man vänder sig till om man blivit utsatt på nätet; kompisar kommer klart först, därefter följer föräldrar och sedan syskon och skolpersonal kommer klart sist.

Det är svårt att se någon större skillnad vad gäller om man gör en polisanmälan, från 2,5% för niorna till 1,5% för gymnasieeleverna. Eftersom det är relativt få som angett att de anmält är det svårt att dra några statistiska slutsatser om en eventuell förändring över åldersgränserna.

Exakt lika många bland niorna och gymnasieeleverna vet vem som utsatt dem och även utsattheten i Real Life är konstant.

När det gäller huruvida man anser att det finns för lite vuxenkontroll på nätet ökar det från niornas 30% till gymnasieelevernas 35%, ju äldre man blir desto mer ser man behovet av vuxenkontroll enligt vår enkät. Även insikten om att det är lättare att vara elak på nätet ökar med åldern, från niornas 72% till gymnasieelevernas 80%.

7. Litteraturförteckning

Backman, J, (2000) *Rapporter och uppsatser*, Studentlitteratur, Lund.

Bell, J, (2000) *Introduktion till forskningsmetodik*, Studentlitteratur, Lund.

Trost, J. (2001) *Enkätboken*, Studentlitteratur, Lund.

1. Hur mycket tid tillbringar du på Internet?

- Mindre än en timme om dagen
- 1-3 timmar om dagen
- Mer än 3 timmar om dagen

2. Vilka aktiviteter? Hur mycket tid på respektive aktivitet? Fyll även i minuter.

Minuter

- ..... Spela spel
- ..... Chatta
- ..... Mejla
- ..... Surfa för nöjes skull

Minuter

- ..... Söka information till skolarbeten
- ..... Söka efter annan information
- ..... Vara på communities
- ..... Övrigt

3. Anser du dig vara aktiv på Internet?

- Ja
- Nej

4. Hur känd anser du dig vara på Internet? På en skala 1-10 där 1 är okänd och 10 är mycket känd.**5. Har du upplevt något negativt på Internet det senaste året?**

- Ja
- Nej

6. Vad har du upplevt för negativt på Internet det senaste året? Ange även hur många gånger du har utsatts det senaste året.

Antal

- ..... Utfrys
- ..... Hot
- ..... Ryktesspridning
- ..... "lurad"

Antal

- ..... Ngn har använt din identitet
- ..... Förolämpning
- ..... Någon har lagt ut bilder/filmer mot din vilja.

Övrigt:.....

7. Var har du varit utsatt:

- E-post
- Chatt
- Övrigt:.....
- Community
- Blogg

8. Vilka konsekvenser har de negativa upplevelserna medfört?

☐ Hemma från skolan	☐ Ledsen
☐ Rädd	☐ Utfrys
☐ Övrigt:.....	

---

9. Har du pratat med någon om att du blivit utsatt?

☐ Förälder	☐ Syskon
☐ Kompis	☐ Skolpersonal

---

10. Har du gjort polisanmälan?

- Ja
 Nej

---

11. Vet du vem det är som utsatt dig?

- Ja
 Nej

---

12. Har du känt dig mobbad eller hotad i "Real Life" det senaste året.

- Ja
 Nej

---

13. Känner du någon som utsatt någon för följande det senaste året?

☐ Lagt ut bilder/film mot dess vilja	☐ Utfrysning
☐ Hot	☐ Använt annans identitet
☐ Ryktesspridning	☐ Förolämpning
☐ "lurat"	☐ Övrigt:.....

---

14. Känner du någon som blivit utsatt för något av följande det senaste året?

☐ Lagt ut bilder/film mot dess vilja	☐ Utfrysning
☐ Hot	☐ Använt dennes identitet
☐ Ryktesspridning	☐ Förolämpning
☐ "lurat"	☐ Övrigt:.....

---

15. Har du utsatt någon för följande det senaste året?

☐ Lagt ut bilder/film mot dess vilja	☐ Utfrysning
☐ Hot	☐ Använt annans identitet
☐ Ryktesspridning	☐ Förolämpning
☐ "lurat"	☐ Övrigt:.....

---

16. Tycker du att det finns för lite kontroll/vuxennärvaro på Internet?

- Ja
 Nej

---

17. Är det lättare att vara elak mot någon på nätet för att du slipper stå öga mot öga med personen och att du kan vara anonym?

Ja	Nej
☐	☐

